

αὐτὸν εἰς αὐτό. Τὸ γάλα ἦτον ἐδῶ, ὀλίγον ὅμως ἀ-
καίρως κριθινὸν τὸ ὁποῖον ἔμενε, ἦτον ἐκεῖ, καθὼς καὶ
ὀλίγα γεώμηλα. Ἡ Μαίρη ἐλυπεῖτο ὅτι δὲν εἶχε κρα-
τεῖν περισσότερα πράγματα ἀπὸ τὴν ἀποθήκην, ἀλ-
λὰ τίς ἐδύνατο νὰ στοχασθῇ ὅτι θὰ χρειασθῶν περισ-
σότερα; Καθὼς ἐλθῇ ὁ πατήρ, ἐκεῖνος ἡμπορεῖ νὰ
τὰ φέρῃ.

Ἀλλὰ κἄνεις δὲν ἦλθε δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. Ἐξώ-
με τὴν νύκτα ὅλα τὰ παιδιὰ, πλὴν μόνῃς τῆς Μαί-
ρης ἐκοιμήθησαν τέλος, ἀν καὶ τὸ ψύχος καὶ ἡ πείνα
ἐν τὰ ἀρῆκαν ν' ἀποκοιμηθῶσιν ἡσυχῶς ὡς ἄλλοτε.
Τὸ πῶρ εἶχε σβέσθῃ ἡδὴ τὴν μεσημβρίαν, καὶ πρὸ τῆς
ἑσπέρης εἶχον φεγῶθῃ τὰ τελευταῖα ψυχρὰ γεώμηλα.
Ἡ Μαίρη ἐπειτα κατεκλίθη ἔχουσα τὸ μωρὸν σφιγνύς
ἐγκαλισμένον διὰ νὰ τὸ θερμαίνῃ, καὶ τέλος ἀπεκοι-
μήθη καὶ αὐτὴ, ἀν καὶ βαθέως τεθλιμμένη. Τὴν αὐγὴν
ἐκείνην ὅτι ἡ θέσις των ἦτον ἀπεγνωσμένη, καὶ ἀ-
περίσπαστον ὅτι, ὅση καὶ ἂν ἦτον ἡ χιών, ὁ Βίλλης ἔ-
πρεπε νὰ κατάρθῃ εἰς τὴν κοιλάδα, καὶ νὰ εἰπῇ εἰς
αὐτὰ εἰς ποίαν κατὰστασιν ἦσαν. Διότι τῶρα πλέον
ἐνδύνατο νὰ φέρῃ τροφὴν εἰς τὴν ἀγελάδα, καὶ ἐκεί-
νη τὴν αὐγὴν ἔδωκε πολὺ ὀλίγον γάλα, καὶ ἄλλο
τοῖς δὲν ὑπῆρχε. Πρὸ μερικῶν ὥρων δὲν ἐπιπτε-
ται πλέον, καὶ ὁ Βίλλης τόσον καλὰ ἐγνώριζε τὴν
ἡμέραν, ὥστε, βρεγόμενος, ἐννοεῖται, ὡς τὸν λαίμω-
κὸν περὶ δις καὶ τρίς, ἐφθίψεν ὅμως εἰς τὴν κοι-
λάδα καὶ αἶμα ἦλθεν εἰς τὴν πρώτην ἀγροικίαν, ἀ-
πὸς εἶρε βοῦδας. Ἡ ἀγαθὴ οἰκονόμος αὐτῆς, ἔ-
πειτα μεθ' ἑαυτῆς ἕνα τῶν γεωργῶν, φέροντα τροφὰς,
καὶ ἕνα καλὰθιον κυσσοξύλων, καὶ ὑπεσχέθη νὰ καθ-
αρὴν τὸν δρόμον πρὸς τὸ χόρτον καὶ τὸ ἄχυρον, διὰ
τὴν τροφὴν τῆς ἀγελάδος. Ὁ δὲ ιδιοκτῆτης ἀπῆλθε
καταβουλευθῇ τοῖς γείτονας περὶ τοῦ ποῦ νὰ ζη-
τῶσι τὸν Ραῖδεν καὶ τὴν γυναικά του. Ἡ δὲ λοι-
πὴ οἰκογένεια ἐξήρανε τοῦ παιδοῦ τὰ ἐνδύματα, καὶ
τὸ ἔδωκε νὰ φάγῃ πολτόν.

Μετ' ὀλίγον ὅλοι οἱ ἄνδρες τῆς κοιλάδος καὶ ὅλοι
οἱ γυναῖκες εἶχον ἐξέλθει εἰς ζήτησιν ἐπὶ τῆς χιόνος.
ἐπὶ ἐρχόντο ὡς κινούμεναι κηλίδες ἐπὶ λευκῆς συν-
τάξεως. Δύο ἐξ αὐτῶν, οἵτινες ἦσαν εἰς τὴν ἀγοράν,
ἔμαθον ὅτι ὁ Ραῖδεν καὶ ἡ γυνὴ του εἶχον ἀναχω-
ρεῖσθαι διὰ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν οἰκίαν των, παλὺ
πρὶν τῆς ἐσπέρης τὴν δευτέραν ἡμέραν. Ἐννοεῖται ὅτι
ὁ Ραῖδεν καλῶς δὲν διέκετο ἐκ τοῦ ποτοῦ, οὐχὶ τό-
σο ὅμως, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ βαδίζῃ, ὅταν ἡ-
γήσῃ τὸν ὁδὸν ἐντὸς τῆς ἀτραποῦ. Πιθανὸν νὰ
ἐπιστρέψαν ὀπίσω, πιθανώτερον ὅμως νὰ ἐπλανήθη-
ται. Πρὶν νυκτώσῃ ἦλθεν ἡ βροχὴ εἰδήσεις ὅτι εἰς
ἀρδαίαν δὲν εἶχον πλέον φανῇ· μετὰ δύο δὲ ἡμέ-
ρας, ἐφ' ὧν ὅλοι τῆς κοιλάδος οἱ κάτοικοι ἐξηκολού-
θουν τὰς ἐρεῦνας των ἢ ἐδωκυμένον φροντίδας εἰς τὰ
παιδιὰ, ἢ τὴν τύχην τῶν γονέων ἐγνώσθη. Τοῦ Ραῖδεν τὸ
εἶδος εὐρέθη ὀλίγον ἔξω τῆς ἀτραποῦ, κείμενον ὡς
ἐν ἑνὶ ὄρει ὅστις ἐκοιμάτο τῆς μέθης τὸν ὕπνον. Μετὰ
λίγους ὥρας ὕλακαὶ ἑνὸς τῶν κυνῶν ἔφεραν τοὺς ζη-
τῶντας εἰς τὸ μέρος ὅπου ἔκειτο καὶ ἡ Καίτη, εἰς
τὴν πρόποδα κρηνοῦ, ἔχοντες τριάκοντα ποδῶν
ὑψοῦ. Ὁ θάνατός της ἦτον στιγμιαίος ἀναμφισβήτητος.

Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ σύζυγός της καταβλήθεις ὑπὸ τῆς
ἐπιβροχῆς τοῦ ψύχους, ἀν καὶ δὲν ἦτον πολὺ δριμύ-
νως ἐπὶ τοῦ μεθύοντος ἐγκεφάλου του, ἔπεσεν εἰς ὕπνον
ἢ μᾶλλον εἰς νάρκωσιν καὶ ὅτι ἡ Καίτη, μὴ κατορ-
θώσασα νὰ τὸν ἐξυπνήσῃ, ἠθέλησε νὰ εὕρῃ μόνῃ της
τὸν δρόμον, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ ὀπίσω. Ἀλλὰ
μακρυνθεῖσα τινὰς πήχεις ἀπὸ τὴν ἀτραπὸν, ἐντὸς
τῆς χιόνος ἥτις τὰ πάντα ἐκάλυπτεν, εἶχε κρημνισθῇ
ἀπὸ τὸν βράχον. Παράδοξος καὶ φοβερὰ σχέσις ὑπῆρ-
χε μετὰ τῆς ἐσχάτης καὶ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς
ἐγγάμου ζωῆς της. Οὗτος ὁ στοχασμὸς ἐπῆλθε καὶ
εἰς τὴν ἀρχαίαν οἶκον καὶ παρὰ νυμφόν της, τὴν Μαί-
ρη, ἥτις ἦλθεν εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν της, καὶ ἥτις
ἀναδιψῶσα τὰ ἐλασινὰ λαίψανα τῶν ἐνδυμάτων τῆς
Καίτης, εἶρε τοὺς κλάδους τῆς πορτοκαλλέας ἐπι-
μελῶς τετυλιγμένους εἰς χαρτίον, καὶ περὶ λαγμέ-
νους εἰς τὸ βάθος τοῦ κιβωτίου της.

Εἰς τὰ παιδιὰ δὲ τίποτε δὲν ἔμενε, πλὴν τοῦ δει-
νοῦ μαθήματος τῆς ζωῆς τοῦ πατρὸς των καὶ τῆς
μνήμης τῶν διηγεσάμενός της μητρὸς των ἀγώνων. Οἱ
περίοικοι δὲν ἠθέλησαν νὰ τ' ἀφίσωσιν ὅμως νὰ τρα-
φῶσιν ὡς ἐγκαταλειμμένα παιδιὰ, δαπάνη τῆς ἐνο-
ρίας. Οὔτε αὐτὸν τὸν Δάνην δὲν ἄφισαν. Ἦτον προ-
φανὲς ὅτι πολὺ δὲν ἠθέλει ζῆσαι, καὶ εἰς τὴν ἰδιωτι-
κὴν ἐλεημοσύνην δὲν ἠθέλει βαρύνει πολὺ. Τὰ δὲ λοι-
πὰ παιδιὰ διανεμήθησαν μετὰ τῶν γεωπόνων τῆς
κοιλάδος τῆς τύχης καὶ τῶν παρὰ κειμένων, καὶ ἀνετρέ-
φθησαν ὡς γεωργοί. Οἱ δὲ ἄγροὶ καὶ τὰ οἰκοδομήματα,
διότι ὑποθήκην ἀνώτεροι τῆς ἀξίας των ἐδάρουν ἐπ'
αὐτῶν, μετέβησαν ἀμέσως εἰς ξένας χεῖρας.

ΠΕΡΙ ΦΑΙΔΡΟΥ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ.

—ο—

Ὁ Ὀλυμπιόδωρος, (ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Σχολίοις)
καὶ ὁ Διογένης Λαέρτιος (Γ'. α. 38) μαρτυροῦν ἐκ
συμφώνου, ὅτι πρῶτον διάλογον ἔγραψεν ὁ Πλάτων
τὸν Φαῖδρον, ὁ δεύτερος μάλιστα προσθέτων καὶ τὸν
λόγον, ὅτι ἔχει μεираκιώδεις τι τὸ πρόβλημα. Δι-
καίταρχος δὲ καὶ τὸν τρόπον τῆς γραφῆς ὅλον
ἐπιμέμφεται ὡς φορτικόν. Εὐτυχῇ τὰ προσομιᾶζον-
τα διὰ τούτων φορτικῶν λόγων μεираκια! Περὶ
τοιαύτης ὑπὲρ φύσιν προεξιότητος ἀπορῶν ὁ Σταλ-
βάουμος ὑποπτεύεται τὴν ἀκρίβειαν τῶν δύο τούτων
μαρτυριῶν, καὶ λαμβάνων τεκμήριον τὸ περιεχόμενον
τοῦ λόγου, δι' οὗ ἀναπτύσσονται τὰ κυριώτερα δόγ-
ματα τοῦ Πλάτωνος περὶ φύσεως τῆς ψυχῆς, περὶ
ιδεῶν καὶ περὶ ἀληθείας, καταφεύγει εἰς εἰκασίαν, δι'
ἧς συγχρόνως προσπαθεῖ νὰ συμβιβάσῃ καὶ τὸ ὀρεῖλό-
μενον εἰς ἀρχαίους μάρτυρας σέβας, λέγων, ὅτι πιθα-
νὸς δι' αὐτοῦ τοῦ διαλόγου ὁ Πλάτων, ἐπιστρέψας

ἐξ Ἰταλίας καὶ ἀρχόμενος τῆς ἐν Ἀκαδημία διδασκαλίας, κατὰ πρῶτον, χειράφεται καὶ αὐτόνομος γενόμενος, ἐξέθεσε τὰς ἰδίας περὶ φιλοσοφίας ἀρχάς, ἐνῶ διὰ τῶν πρὸ τοῦ Φαίδρου διαλόγων περιωρίζεται ἐξαικονίζων πιστῶς τὸν Σωκράτην καὶ μιμούμενος ἢ ἐλευθέρως ἀπομνημονεύων τοὺς λόγους του, ζῶντος ἐτι, ἢ ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ὅτε ἦσαν ἐτι εἰς αὐτὸν ἐναυλοί. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἶναι τάχα μικρὸν ἔργον καὶ νεανικῆς ἡλικίας ἰδίον, τὸ νὰ δύναται τις νὰ ἐννοῇ τὰς ἰδέας ἄλλου μὲ τοιαύτην συστηματικὴν συνάφειαν, ὥστε, καὶ τοι μὴ ἐξιστορῶν πραγματικὰ συμβάντα, ἀλλὰ μᾶλλον ποιητικῶς ἐξυφαίνων αὐτὰ, νὰ παριστᾷ ἐναργῶς τὸ πρεσβεῦσαν αὐτὰς πρόσωπον καὶ διαλεγόμενον δραματικῶς; Μᾶλλον εἰς τὴν ὥριμον ἡλικίαν ἀνήκει, νὰ δύναται ὁ νοῦς, ἀπεικονόμενος τῆς ἰδίας προσωπικότητος, νὰ ὑποκρίνεται τὸ πρόσωπον ἄλλου μετ' ἐναργείας, διότι ἀπαιτεῖται αὐταρχία τῆς συνειδήσεως καὶ διακρίσις τοῦ ἰδίου ἀπὸ τοῦ ἀλλότριον, τῆς ὁποίας ἐτι στερεῖται ὁ σπείδων εἰς τὴν ἐκυτοῦ μὲρψωσιν καὶ τείνων πρὸς συγκέντρωσιν ὅλων τῶν δυνάμεών του. *Ἡράκλειος* ὡς *πολλὰ μὲν κατεψεύδεθ' ὁ νεανίσκος!* λέγουσιν ὅτι ἐξεφώνησεν ὁ Σωκράτης (Διογένης Λαέρτ. Γ'. α. 35) ἀκούσας τὸν Πλάτωνα ἀναγινώσκοντα τὸν Λύσιν. Δὲν ἀπέχει ὁμως τῆς πιθανότητος ὅτι διὰ τὴν ἀπαγγέλλη παρόντος τοῦ Σωκράτους, καὶ πολλῶν ἄλλων βεβαίως, τὸν ἀπεικονίζοντα τὸν τρόπον καὶ τὰς ἰδέας τούτου διάλογον, πολλάκις ὁ Πλάτων ἐμελέτησε τὸ ἔργον του συγγράμματος τοὺς χαλινούς τῆς φαντασίας, ἐνῶ ἀπο ῥυτίδος ἐλαύνων ἔγραψε τὸν Φαίδρον. Ἄν ἔγραψεν ἄρα νῦν τὸν Λύσιν, ἵσως νεώτερος ἔγραψε τὸν Φαίδρον, καὶ μετὰ πολὺ ἀκριβεστέρως μελέτης καὶ προφυλάξεως ἐκείνον, γυμνασθεὶς ἤδη εἰς τὸ γράφειν καὶ ἀποκτήσας τὸ θάρρος ν' ἀπαγγέλλῃ ἰδίας συνθέσεις εἰς ἐπήκουον πολλῶν, δι' ὧν ἔγινε καὶ ὁ Σωκράτης περὶ τῆς ν' ἀκούσῃ τὰ περὶ ἐκυτοῦ.

Ἐνδίδει καὶ ὁ Σταλδίουμος ὅτι ὁ Φαίδρος ἔγραψε πρὸ τοῦ Συμποσίου, τεκμαίρων τοῦτο ἐκ τῶν παρ' Ἀθηναίων (XIII. 562) στίχων τοῦ Ἀλέξανδρου συνθέσαντος Φαίδρον, ἐν ᾧ ὁμως ἀναρπάζονται τὰ ἐν Συμποσίῳ παρὰ Πλάτωνος λεχθέντα, ὥστε τοῦ Φαίδρου τὸ ὄνομα, ὡς πρῶτον γενομένου γνωστοῦ, προσωποποιεῖ ἀμφότερα. Ἀλλ' ἐκ τῶν λέξεων τοῦ Συμποσίου — *διωκίσθημεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθάπερ Ἀρκάδες ὑπὸ Λακεδαιμονίων* (193. Α), προλίδεται ἡ ἐποχὴ τῆς συγγραφῆς του, διότι ἐν ἔτει 385. Π. Χ. (Ὀλυμπ. 98. 4) καθηρέθη τὸ τεῖχος καὶ διωκίσθη ἡ Μαντινεία τετραχῇ (Ξενοφ. Ἑλλ. Ε'. β'. Ἀριστοτ. πολιτ. Β'. α. Διοδ. ΙΕ'. ε) ἔν καὶ ἡ παραβολὴ αὐτῇ εἶναι κατ' ἀναχρονισμόν, καθότι ὁ διάλογος πλάττεται πρὸ τοῦ Ἀγάθωνος, ὁ δὲ Σωκράτης ἐπιε τὸ κώνειον ἐν ἔτει 400 Π. Χ. (Ὀλυμπ. 95. 1). Νομίζομεν ἐν τούτοις ἄξιον ἀμνηστίας τὸν Πλάτωνα ἐνεκα τοιαύτης πράξεως, κατὰ τοὺς καθαριστὰς ἀξιοποίνου (Hommelius), ἀφοῦ δι' αὐτῆς προσδιορίζεται ὁ χρόνος, μετ' ὃν εἶναι ἐνδεχομένη ἡ συγγραφή. Ὁ Στρεπεργάγερος (II. Μίρ. β'. σελ. 382) εἶναι ἔτοιμος νὰ κατὰδικάσῃ καὶ τὸν Ἀριστοφάνην παίζοντα μὲ εἰκόνα

ἐκ τοιούτων ἀλγεινῶν συμβάντων ληρθεῖσαν, ἂν δὲν δεχθῇ τις, ὅτι μετὰ τὴν συνοίκισιν πάλιν τῶν Μαντινέων ἐν ἔτει 370 Π. Χ. (Ὀλυμπ. 102. 3. Ξενοφ. Ἑλλ. ΣΤ'. 5) ἔκαμε χρῆσιν ῥυτίδος, ἀλλὰ καὶ ἀνεῖ τῆς εἰκασίης ταύτης εὐρέθη μέσον νὰ σωθῇ ἡ ὑπόληψις του διὰ τῆς μαρτυρίας τοῦ Ξενοφώντος (Ε'. β'. 7) βεβαιούντος, ὅτι ὀλίγον μετὰ τὴν διάσπασιν τῶν οἱ Μαντινεῖς ἤδοντο τοῖς πεπραγμένοις.

Ἐνῶ λοιπὸν διὰ τὸ Συμπόσιον ὑπάρχει βεβαιότης ὅτι ἔγραψε μετὰ τὸ ἔτος 385. ὁ Σταλδίουμος φρονεῖ ὅτι διὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Φαίδρου μᾶς χρησιμεύει ἡ μαρτυρία τοῦ Εὐσεβίου ἐπαναφέροντος τὸν Πλάτωνα εἰς Ἀθήνας ἐν ἔτει 389 Π. Χ. (Ὀλυμπ. 97. 4) ἐξ Ἰταλίας, ὅθεν ἐπορίσθη ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς Πυθαγορείου φιλοσοφίας, ὁποῖαν διακνύει ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ. Ἄν ὁμως μετ' ἐπιστάσις διέλθωμεν τὰ τῶν σαρκῶν χωρία τοῦ Φαίδρου, ἐνθα λέγεται πυθαγορίζων, θέλομεν ἰδεῖ ὅτι καὶ πρὶν ἐπισκεφθῇ τὴν Ἰταλίαν ἤδυνατο νὰ γράψῃ ὡς ἔγραψεν, ἰδοὺ δὲ ταῦτα.

α. Ταῦς λόγους τοῦ Σωκράτους περὶ ψυχῆς παραβάλλοντος αὐτὴν μὲ σύμφυτον δυνάμιν ὑποπτέρου ζεύγους (246. Α) συνδυάζουν πρὸς τὰ παρ' Ἱερρακλέους ἐν ὑπομνήματι εἰς τὰ Χρυσᾶ Ἑπη λεγόμενα (στ. 69), ὅτι *ἄνθρωπος ψυχῇ λογικῇ μετὰ σφύου ἀθανάτου σώματος*· καὶ τοῦτο τῶν Πυθαγορείων ἦν δόγμα, ὃ δὲ Πλάτων ὕστερον ἐξέργηκεν ἀπεικάσας ἐν μύθῳ δυνάμει ὑποπτέρου ζεύγους. — Ἀλλ' ὁ Πλάτων (246. D) μόνον τὸν θέν ἀποκαλεῖ ἐξ ἀθανάτου ψυχῆς καὶ ἐξ ἀθνήτου σώματος, ὥστε ἀντὶ νὰ ὑπάρχῃ ὁμοιότης, ὑπάρχει μόνον ἀναλογία τις.

β'. Οἱ Πυθαγορικοὶ καὶ ὁ ἑμπεδοκλῆς διήρουν τὸν κόσμον εἰς αἰσθητὸν καὶ νοητὸν, καὶ τούτου τμήματα ἀνάλογα, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ποιητικώτερον παρὰ Φαίδρῳ (246. Ε' καὶ ἐπ.) καθ' ὃν αἱ ψυχαί, ἀνελουθούσαι ἐν ὑποπτέρῳ ζεύγῳ τὰ ὀχήματα τῶν ἐνδεκαθεῶν, (διότι ἡ Ἑστία μένει ἐν θεῶν οἴκῳ μόνῃ) προπορευομένου τοῦ Διὸς, μόλις μετὰ κόπου οὐλαί φθάνουν ἐπὶ τῶν νότων τοῦ οὐρανοῦ, μετὰ ταῦτα ἡ περιφορὰ αὐτοῦ ποτὲ μὲν ὑψούμεναι ποτὲ δὲ δύνουσαι, ὅθεν ρίπτουν τινὰ βλήματα εἰς τὴν ἐξω τόπον ἀσαφῶς καθορίζεται τὰ ὄντα, διὰ τὴν ἐν τῷ θ' ἑορὴν ὅτι θνητῶς ἐπιστήμη. ἦτοι τὴν καθ' ἑαυτὴν καὶ οὐχὶ ὁποῖα εἶναι ἑτέρα ἐν ἑτέρῳ ὡς ἡμεῖς *τῶν ὄντων καλοῦμεν*, ἦτοι τὴν ἐρημοσμένην. Πτεροφόρησας δὲ κτερόχονται εἰς τὸν γῆιν βίον, κατὰ βελθὸν τῆς δοξαστῆς σοφίας, ἢ ἐτυχον, ἢ αἰετὶς εἰς γονὴν φιλοσόφου, ἢ μουσικοῦ, ἢ ἐρωτικοῦ, ἢ βασιλικῆς καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἀλλ' εὐθὺς βλέπομεν πότον ἢ διατετλὴ τοῦ κόσμου εἰς αἰσθητὸν καὶ νοητὸν ἀπέχει ἀπὸ τὴν διάστασιν τῶν καθαρῶν ἰδεῶν, κατοικουσῶν εἰς τὸν ἐξω τοῦ οὐρανοῦ τόπον, ὡς τύπων, ἐνθα τὰς καθορίζει καὶ θεοὶ καὶ ἄνθρωποι. Οὐδεὶς δύναται νὰ φιλονεικήσῃ ὅτι ταῦτα εἶναι ὅλως πλατωνικά. Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην μάλιστα τοῦτο εἶναι ἰαίον τῶν Πυθαγορείων, ὅτι τὸ πεπραγμένον καὶ τὸ ἀπειρον καὶ τὸ ἐν οὐχ' ἑτέρας τινας φήθησαν εἶναι φύσεις οὐκ πῦρ ἢ γῆν ἢ τι τοιοῦτον

πειρα, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἀπειρον καὶ αὐτὸ τὸ ἐν οὐ-
σίᾳ εἶναι τούτων ὡς κατηγοροῦνται.

γ'. Ἡ πρὸς τὸν Τισίαν ἀποστροφή πρὸς ὑπόμνησιν
τῆς γνώμης τῶν σοφωτέρων, καθ' ἣν πρέπει τις νὰ
μετὰ παρέργως μὲν ν' ἀρέσκη εἰς τοὺς ὁμοδούλους
καίως, δὲ εἰς τοὺς ἀγαθοὺς καὶ ἐξ ἀγαθῶν δεσπότης,
(274. Α) δὲν περιέχει τι τόσον μυστηριώδες, ὥστε
νὰ δύναται μόνον διὰ τῶν ἀπορρήτων τῶν Πυθαγο-
ρεῶν νὰ ἐξηγηθῇ.

δ'. Ἐπὶ τέλους τὸ κατὰ μυθικὸν τρόπον διήγημα
περὶ τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Θαμοῦ ἐπιτιμήσαν-
τος τὸν ἐφευρόντα τὰ γράμματα θεὸν Θεῦθ, ὅτι οἱ
μαθόντες αὐτὰ δι' ἀμελετησίαν μνήμης θέλουν περι-
πέσει εἰς λήθην (274. Β) ἐθεώρησαν ὡς Πυθαγορίζον
διήγημα (Πλουτάρχου Νομ. κβ'),

ἀλλὰ λοιπὸν, διότι ἄλλα δὲν μνημονεύονται, δὲν
εἶναι φύσεως νὰ μᾶς ἀναγκάσουν εἰς ὁμολογίαν ὅτι
μόνον ἐκνεληθὼν ἐξ Ἰταλίας ἡδύνατο νὰ τὰ γνωρίζῃ
ὁ Πλάτων, ἀφοῦ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης μᾶς μαρτυρεῖ
ἐν πρὸ τοῦ Σωκράτους ἡκροάσθῃ ἄλλων φιλοσόφων
(Μεταφυσ. Α'. 6). Διὰ τοῦτο ἀφίναντες ὅλα τὰ τεκ-
μήρια ὡς ἀνεπαρκῆ προβαίνομεν εἰς τὴν οὐσίαν αὐτὴν
ὅπως δείξωμεν ἀναλύοντες τὴν ὑπόθεσιν τῶν διαλό-
γων, ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἐκ τῶν πρώτων ἔργων τοῦ
φιλοσόφου.

Συνάπτοντες ὅλα τὰ μέρη εἰς τὴν κοινὴν ιδέαν,
ὡς φαίνεται ἐπικρατούσα ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους
τοῦ διαλόγου, βλέπομεν ὅτι ἔχει ὑπόθεσιν τὴν ῥη-
τορικὴν πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἄνευ τῆς φιλοσοφίας καὶ
ἐκ παντοίως τεχναζομένη, εἶναι ἀσθενὴς καὶ ἀνε-
πιτήδεια, λανθάνουσα τοῦ σκοποῦ της, διότι τὸν ἀ-
ρεῖ. Διὰ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς ἐν-
στάσεως τοῦ συγγραφέως, πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν ποῖα
ἐκδόματα εἶχεν ὑπ' ὄψιν, δηλαδὴ ὅποια τις ἦτον ἐπ'
αὐτοῦ ἡ ῥητορικὴ. Ὅταν ὁ Γοργίας ὁ Λεοντῖνος ἦλ-
θῃ εἰς τὰς Ἀθήνας συμπρεσβεύων μετὰ τοῦ διδά-
σκου τοῦ Τισίου, ἐξέπληξε τοὺς ἀκροατάς του.
(Πλουτ. Στ'. ιζ'. 8. Διον. βίος Λυσίου. Διόδ. ΙΒ'. 53).
Τούτο συνέβη ἐν ἔτει 427 π. χ. (Ὀλυμ. 88'. 2 Θου-
κυδ. Γ'. 86). Οἱ λόγοι του, οἵτινες ἐπωνομάσθησαν
λαμπάδες (ὄρα Σχολ. Ἑρμογένους), δὲν ἐδόθηκαν τὴν
πολιτικὴν ἐμβρίθειαν, ἥ κατὰ τὸν Φαίδρον τοῦ Πλά-
τωνος τὸ ὑψηλόνουν καὶ τελεσιουργὸν τῆς εὐ-
φυίας τοῦ Περικλέους, ὅστις ἔνεκα τούτου ὠνομάσθη
Ὀλύμπιος, ἀλλ' ἀντὶ τῆς σοβαρᾶς ἀπλότητος τού-
του ἐκοσμοῦντο διὰ λέξεων ποικητικῶν, ἥ κατὰ τὸν
Ἀριστοτέλη (Ῥητορ. Γ'. 1 καὶ 3) διὰ τῶν ὀνομάτων
πρόπντων εἰς διθύραμβον (Ποιητ. 22) καὶ γλωσση-
μάτων (Διον. Ἀλ. Λυσίου βίος). Ἀποβλέπων κυρίως
διὰ τῆς ἀρμονίας τοῦ ἤχου νὰ προσηλώσῃ τὴν προσ-
ῆκον τῶν ἀκροατῶν τοῦ ἐπύκαζε τὸν λόγον του διὰ
καρπονομασιῶν καὶ παρηχήσεων ἦτοι διὰ λέξεων
συνδόν ὁμοιοφώνων, τῶν ὁποίων ἡ σύμπτωσις ἐδέ-
σσευε τὸν νοῦν καὶ ἄνευ τῆς ὑπάρξεως σοβαρᾶς ἐν-
νοίας, ἥ δὲ φράσις του προέβαινε κατὰ ῥυθμὸν, διὰ
τῆς συμμετροῦ διαιρέσεως ἐκάστης περιόδου εἰς ἴσα
μέρη, ἦτοι εἰς ἰσόκωλα, πᾶρισα καὶ ὁμοιοτέλευτα,
ὥστε ἡ ἀντίθεσις τῆς ἐννοίας νὰ δηλοῦται καὶ διὰ

τῆς ἀντιθέσεως τοῦ λόγου. Ἐπειδὴ ὁμοῦς εἶναι ἀδύνα-
τον νὰ ἐπικρατῇ δι' ὅλου τοῦ λόγου ἀντίθεσις ἐν-
νοιῶν, ἦταν ἐπόμενον ὅτι ὡς ἐπιπολὺ ἡ ἀντίθεσις ἐν-
υπῆρχε μόνον εἰς τὰς λέξεις. Ἀλλ' ἐνῶ τότε ὁ ἔμ-
μετρος τῆς ποιήσεως λόγος ὑπερεῖχεν, ὁ δὲ πεζὸς ἦτο
νέος, ἐθηρεύετο δι' αὐτοῦ ἡ μελωδία, τῆς ὁποίας ἡ
ἀντικειμένη λέξις εἶναι ἀπορίμησις (Ἀριστ. Ῥητ. Γ' 1.)
Τὸν κενὸν ἀλλ' εὔηχον τούτον κόσμον τοῦ λόγου ἀνύ-
ψονεν ὁ Γοργίας διαλεκτικῶς φιλοσοφῶν, ἀλλ' εἰς
τρόπον ὥστε μᾶλλον νὰ ἐνσπείρῃ δισταγμὸν, παρά
νὰ μεταδίδῃ ὑψηλοτέραν πεποίθησιν. Ὁ Ἀριστοτέλης
(περὶ Γοργίου) καὶ ὁ Σέξτος ὁ Ἐμπειρικὸς (πρὸς λο-
γικούς) μᾶς διέσωσαν τὰς ἐν τῷ περὶ τοῦ μὴ ὄντος
ἢ περὶ φύσεως συγγραμμάτι ιδέας του, ἐνθα τρία
τινὰ προϋτίθετο νὰ δείξῃ. Οὐκ εἶναι οὐδέν· εἰ δ' ἔ-
στιν, ἀγνωστον εἶναι· εἰ δὲ καὶ ἔστι καὶ γνω-
στον, ἀλλ' οὐ δηλωτὸν ἄλλοις. Ὅλος οὗτος ὁ τρό-
πος τοῦ Γοργίου ὠνομάσθη Γοργιάζειν, διότι καὶ ὡς
ἐκ τῆς νεότητος τοῦ πράγματος καὶ τῆς τάσεως πρὸς
τὸ λέγειν ἐπιτηδείως τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς μεγάλης
ἡλικίας εἰς ἣν ἐφθασεν ὁ Γοργίας μεταρχόμενος τὸν
διδάσκαλον, ἀπέκτησε πολλοὺς ὁπαδούς. Τὸν Γορ-
γίαν, ὡς εἴπομεν, ἐδίδασκεν ὁ Τισίας καὶ τούτον ὁ
Κόραξ. Μετὰ τὴν ἐξώσιν τῶν τυράννων ἐν Συρακού-
σαις (π. χ. 466, Ὀλυμ. 78'. 3) ἀφέθησαν ἐλεύθε-
ροι πάλιν αἱ ἰδιωτικαὶ δίκαι καὶ ὡς ἐκ τῆς συσσω-
ρεύσεως αὐτῶν ἡ δικανικὴ εὐγλωττία ἔλαβεν ἀφορ-
μὴν ν' ἀναπτυχθῇ (Κικέρ. Βρούτος 12. 46), τοσού-
τῳ μᾶλλον καθόσον ἴδιον τῶν Σικελῶν ἦτον ἡ εὐφυΐα
καὶ ἀγχίνουα. Ὁ Κόραξ οὐχὶ μόνον διέπρεψε διὰ τῶν
λόγων του καὶ ὡς ῥήτωρ καὶ ὡς λογογράφος, ἀλλὰ
κατέγινε νὰ προσδιορίσῃ καὶ τοὺς κανόνας τοῦ λόγου
συγγραψας τέχνην ῥητορικὴν, ἡ ἀπλῶς τέχνην.
(αὐτόθι, καὶ Ἀριστοτ. ῥητορ. Β'. 24). Περὶ αὐτῆς
γνωρίζομεν μόνον ὅτι διήρει τὰ μέρη τοῦ λόγου ἀ-
κριβῶς ἀπαιτῶν πάντοτε νὰ προηγῇται κολλακτυ-
κὸν καὶ θεραπευτικὸν προσέμιον, δι' οὗ νὰ προπα-
ρασκευάζεται ἡ εὐνοία τοῦ ἀκροατοῦ καὶ ὅτι ἐπραγ-
ματεύετο καὶ περὶ τούτων ὡς τῶν ἐξ εἰκότων, ἡ,
καθὼς τοὺς ὠνόμασαν μετὰ ταῦτα, περὶ ἐντέχνων
πίστεων πρὸς ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἀτέχνους Π. Χ.
ἂν ὁ αἰκίσας ἦτον ἀσθενέστερος, τὸ ἐκ τῆς ἀσθε-
νείας τεκμήριον, ἂν δὲ ἰσχυρότερος, ὅτι δὲν ἤθελε
πράξει αἰκίαν, μέλλων νὰ φανερωθῇ ὡς ἐκ τῆς βώμης
του. (Ἀριστ. αὐτ. καὶ Φαίδρ. 273. Β.) Τὸ ἐξῆς ἀνέκ-
δοτον πολὺ εὐφυῶς ἀπεικονίζει τὴν μεθόδον ταύτην.
Ὁ Κόραξ συνεφώνησε μετὰ τινος νέου νὰ τὸν διδάξῃ
ἐπὶ μισθῷ, τὸν ὁποῖον ἐμέλλε νὰ λάβῃ ἅμα ὁ νέος
αὐτὸς νικήσῃ τὴν πρώτην δίκην. Ἐπειδὴ ὁμοῦς μετὰ
καιρὸν ἤρνετο τὸν μισθόν, ὁ Κόραξ τὸν ἐνήγαγε λέ-
γων ὅτι πρέπει ἐξ ἅπαντος νὰ λάβῃ τὸν μισθόν, εἰάν
μὲν νικήσῃ, διότι ἐνίκησεν, εἰάν δὲ νικηθῇ διότι ἐκπλη-
ροῦται ὁ ὅρος τῆς μετὰ τοῦ νέου συμφωνίας. Οὗτος
δὲ ἀπαλογεῖτο ὅτι ἐξ ἅπαντος δὲν πρέπει νὰ πλη-
ρώσῃ, εἰάν μὲν νικήσῃ, δι' αὐτὸ τοῦτο, εἰάν δὲ νικηθῇ
διότι δὲν ἐξεπληρώθη ὁ ὅρος. Οἱ δικάσται θορυβη-
θέντες ὡς ἐκ τῶν διλημμάτων ἀπέπεμψαν ἀμφοτέ-

ρους λέγοντες ἐκ κακοῦ κόρακος κακὸν ὦδν, (Σέξ-
τος πρὸς ῥήτορας).

Ὁ Τισίας μαθητὴς καὶ κατόπιν ἐφέμιλλος τοῦ
Κόρακος, συγγράφας καὶ αὐτὸς τέχνην, δὲν ἀφῆκεν
ἔχνη εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τοῦ διὰ τὴν ἐκτι-
μήσουσαν ὅπως οἱ σύγχρονοί του, ὑπῆρξε δὲ διδάσκα-
λος τοῦ Γοργίου. Ἀλλ' αὐτὸς ὑπερέβη τοὺς πρὸ αὐ-
τοῦ καὶ κατὰ τὴν φιλοσοφίαν, εἰς ἡν ἐπικυβόη παρὰ
τοῦ Ἐλπιδοκλέους καὶ τῶν Ἑλεατῶν. Ἡ βῆσις αὐτῆς
ἦτον ὁλως ἀρητικῇ, ὅτι οὐδὲ τὸ εἶναι ὑπάρχει οὐδὲ
τὸ μὴ εἶναι, διότι βέβαια οὐδὲν τούτων ἔχει ἀφη-
ρημένως καὶ κεχωρισμένως ὑπαρξὴν ἐντὸς τοῦ κόσμου,
ὅποιον ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἡ δὲ ἀντινομία αὐτῶν
εἶναι ἀδιάλυτος, ἐνόσω ὁ νοῦς μεταπίπτει ἀπὸ τοῦ
ἐνὸς εἰς τὸ ἕτερον χωρὶς νὰ ἐνοῇ ὅτι ἔχει ἐνώπιόν
του κενὴν ἀφαιρέσιν, οὐδὲν ἄλλο περιέχουσιν, εἰμὴ
ὅ,τι ἡ καθαρὰ καὶ κενὴ νόησις. Ὡς ἐκ τῆς διαλεκτι-
κῆς τρύτης ἦτον ἐπόμενον νὰ περιπέσῃ ὁ Γοργίας
εἰς τὴν ἰδέαν, ὅτι οὐδὲν ὑπάρχει καθαυτὸ ἀλλ' ὅλα
εἶναι φαινόμενα, τὰ ὅποια δύναται νὰ παραστήσῃ
διὰ τῆς δεξιότητός του, ἥτοι τῆς σοφιστικῆς, ὅπως
θέλει. Ἀς ἀφῆταιμεν νὰ κοιμῶνται, λέγει ὁ Σωκρά-
της ἐν Φαίδρῳ, τὸν Τισίαν καὶ Γοργίαν, οἵτινες ἐπρο-
τίμησαν τὰ εἰκότα εἰς τ' ἀληθῆ, σμικρύνοντες τὰ
μεγάλα, καὶ μεγαλοποιούντες τὰ σμικρὰ διὰ ῥώμην
λόγου, ἢ τὰ κινὰ ἀρχαίως καὶ τ' ἀρχαῖα κινῶς λέ-
γοντες. Ἦτο φυσικὸν αἱ πρῶται ἐρευνᾶν τῆς τέχνης
νὰ περιστραφεῖν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν καὶ νὰ
ἐκλάδουν οἱ ἐροφάνται αὐτῆς τὴν δικαίωσιν ἀντι-
τῆς οὐσίης, οἱ δὲ χρεωστούμενοι εἰς τὴν νεότητά τοῦ
πράγματος θρίαμβοι ἐξῆλθον τὴν ἀλτίζονειαν, ὥστε νὰ
ἀνομάζεται ἡ ῥητορικὴ πειθοῦς δημιουργοῦς ἥτις
ἀπάσας τὰς θυγάμεις συλλαβοῦσα ὑπ' αὐτῇ ἔχει.
(Πλάτ. Γοργ.)

Μεταφουτευθεῖσα ὁμως ἡ τέχνη εἰς Ἀθήνας, ἐνθα
τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρχεν ἡ πλείστη ἐξουσία τοῦ λέγειν
(Πλάτ. αὐτόθι), ἤρχισεν νὰ λαμβάνῃ πρακτικώτερον
τάσιν καὶ ν' ἀπαυδαῖται τὸ περιττὸν τοῦ κόσμου,
πρὸ πάντων διὰ τοῦ Ἀντιφῶντος, ὅστις ἐχρημάτισε
λογογράφος, διότι ἐν ἰδιωτικῇ δίκῃς ὁ διάδικος ὤ-
φειλε μόνος ν' ἀγορεύσῃ. Ὁ Θουκυδίδης, ὅστις ἦτο
μαθητὴς τοῦ τὸν μνημονεύει μετὰ θαυμασμοῦ ὡς ὑ-
ποβλεπόμενον διὰ τὴν δεινότητά του, μολονότι δὲν
παρίστατο εἰς τὸν δῆμον οὔτε εἰς ἄλλον ἀγῶνα ἐκου-
σίως, ἐνῶ ἦτον ἀριστος σύμβουλος (δηλ. λογογράφος
ὅρα Βίον Ἀντίφ.) τῶν ἀγωνιζομένων ἐν δικαστηρίῳ ἢ
ἐν τῷ δήμῳ, καὶ ὑπερεῖχεν ὅλους εἰς τὸ νὰ ἐνοῇ
καὶ νὰ λέγῃ ὅσα ἐνοεῖ, μετὰ δὲ τὴν πτώσιν τῶν
τετρακοσίων, εἰς τῶν ὁποίων τὴν ἐγκατάστασιν συνε-
τέλεσε, δικαζόμενος ἐπὶ θανατικῇ δίκῃ ἀπήγγειλε τὴν
τελειωτέραν μέχρι τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἀπολογίαν
(Η'. κεφ. 68). Κατὰ δυστυχίαν ἀντὶ νὰ μᾶς διασω-
θῇ ἡ ἀπολογία αὕτη, μᾶς διεσώθησαν ἄλλοι τινες
λόγοι ἡττονος ἀξίας, ἱκανοὶ ὁμως νὰ δεῖξουν τὴν τέ-
χνην τῆς ἐποχῆς.

Ἐκ τῶν δεκαπέντε δικτυθέντων λόγων οἱ δώδεκα
ἀνήκουν εἰς μελέτας ἀποτελοῦντες τρεῖς τετραλο-
γίαις, ἐξ ὧν ἐκάστη, περιστρεφομένη εἰς τὸ αὐτὸ θέμα,

περιέχει ἀνὰ δύο λόγους κατηγορίας καὶ δύο ἀπο-
λογίας, τοὺς μὲν προτέρους, τοὺς δὲ ὑστέρους. Ἡ τέ-
χνη συνίσταται εἰς ἀνέυρεσιν κοινῶν τόπων πρὸς ἀτή-
ριζιν τῆς ἰδανικῆς κατηγορίας, οἵτινες ὡς σχετικοὶ καὶ
ἀπτόμενοι μόνου τοῦ πιθανοῦ, ἀναστρέφονται διὰ τοῦ
προτέρου λόγου τῆς ἀπολογίας, ἐπύονται δὲ κατὰ τὸν
αὐτὸν τρόπον οἱ ὑστέροι λόγοι ἐξαντλοῦντες τὰ ἐκα-
τέρωθεν τεκμήρια. Ὁ Κοῦντιλιανὸς μᾶς βεβαιοῖ ὅτι
ὁ Ἀντιφῶν πρῶτος συνέγραψε λόγους πρὸς κοινὴν ἀ-
νᾶγνωσιν (Orationem primus omnium scripsit),
ἐνοεῖ δὲ οὐχὶ μόνον τὰς τοιαύτας μελέτας, ἀλλὰ
καὶ καθαυτὸ δικηνικούς, ὅποιοι εἶναι οἱ τρεῖς σωζό-
μενοι, ἀναγόμενοι εἰς φονικὰς δίκας, καθότι τῶν
ἀρχαίων αἱ συλλογαὶ ἦσαν διηρημέναι κατὰ τὰ εἶδη
τῶν δικῶν, ὥστε τοῦ Ἀντιφῶντος διετηρήθησαν μί-
νοι οἱ τῶν φονικῶν ὡς τοῦ Ἰσάκιου οἱ περὶ κλήρου.

Ἐφ' ἐκ τῶν τετραλογιῶν μανθάνομεν πῶς ὁ ἐπο-
νομασθεὶς Νέττωρ ἐδίδασκε τοὺς νέους ἐν τῇ δια-
τριβῇ του εἰς τὸ νὰ τρέπουσαν ἐπιτηδεύειν καὶ πρὸς τὴν
σοφιστικώτερον τὰ ἐξ εἰκότων τεκμήρια, διὰ τῶν
τριῶν περὶ φονικῶν δικῶν λόγων, ἐξ ὧν εἰς εἶναι
κατηγορία φαρμακείας κατὰ τῆς μητροῖας, οἱ δὲ
ἄλλοι δύο ἀπολογίαι τοῦ Ἐλου περὶ τοῦ Ἡρώδου φόνοι
καὶ τοῦ χορευτοῦ περὶ τοῦ φαρμακευθέντος ἐν τῇ
οἰκίᾳ του παιδός, βλέπομεν τὴν Ἀντιφῶντα συγγρά-
ροντα μὲν καὶ ἐνταῦθα, ἀλλὰ δι' ἀγῶνα πραγματικῶν.
Ἀποτορακίσας πλέον τοὺς ἀρχαίους τοῦ Γοργίου
καὶ τὰς ποιητικὰς λέξεις, προτίθεται τὴν κυριολε-
ξίαν, ὥστε ὁ στοχασμὸς νὰ ἐκφράζεται σαφῶς καὶ ἐ-
κριβῶς. Εἰς τὴν ἐπὶ ταῖς ὀνόμασιν ἀκριβολογίαν, ἐ-
χρημάτισε διδάσκαλος ὁ Ἡρόδικος (Μακροβλ. βίαι
Θουκ. 36), δι' αὐτῆς δὲ φαίνεται ἡ πρακτικώτατα
τάσις, ὥστε νὰ μὴ κρούτῃ μόνον ἦχος ἀσυνήθους τὸ αἰ-
τοῦ ἀκρατοῦ, ἀλλ' ἐξεναντίας νὰ μεταδοθῇ εἰς τὴν
νοῦν του καθαρὰ διέγνωσις, ἐφ' ἣ διορῶν τὰ πράγμα-
τα νὰ πεισθῇ.

Τὸ ἐπόμενον ἔθμα εἶναι ἡ διέγερσις τοῦ πάθους
τοῦ ἀκρατοῦ διὰ τοῦ πάθους τοῦ ῥήτορος, ἐντέχνως
ἐκφράζομένου διὰ τῆς ἀνωμαλίας τῆς φράσεως ἀπο-
λουθούσης τὴν συγκίνησιν τῆς ψυχῆς. Ἀλλὰ μέχρις
αὐτοῦ δὲν προέβη ὁ Ἀντιφῶν, ὅστις, ὡς λέγει ὁ σύγ-
γραφορ τοῦ Κικέρωνος Καικίλιος, τοῦ ὁποίου ταῖς
ὁρθὰς κρίσεις ἀπήνθισαν οἱ ἀρχαῖοι, Πseudoπλούταρ-
χος καὶ Φώτιος, δὲν ἐγνώριζεν ἐπὶ τὰ σχήματα τῆς
διανοίας ἢ τὴν τροπὴν ἐκ τοῦ παρούργου καὶ ἰ-
καλ. λαβῆν, ἀλλὰ μόνον τὰ τῆς λέξεως. (Φώτ. 258).

Ἡ κατασκευὴ τῆς περιόδου ἐξακολουθεῖ ἐπομένως
νὰ εἶναι συμμετρικὴ, διὰ τῶν ἰσοκύλων καὶ παρί-
σων καὶ τῆς ἀντικειμένης λέξεως τείνουσα πρὸς τὴν
ἐναρμόνιον σύνθεσιν, ὡς τὴν ἀνομάζει ὁ Καικί-
λιος, ἥτις μὴ διπλοῦσα πάντοτε ἀντίθεσιν ἰδεῶν ἀπο-
βαίνει μονότονος. Χάριν αὐτῆς τῆς ἀκριβολογίας καὶ τῆς
ἐναρμονίου συνθέσεως ἀποδίδει εἰς τὸν Ἀντιφῶντα
ὡς καὶ εἰς τὸν Θουκυδίδην ὁ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνα-
σεὺς (περὶ συνθ. ὀνομ.) τὸν αὐστηρὸν χαρακτήρα,
ἢ τὴν αὐστηρὰν ἀρμονίαν, ὃ δὲ Καικίλιος (Ἀντιφ.
βίαι κατὰ Πλούτ.) λέγει περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶναι ἐν
τοῖς λόγοις ἀκριβὴς καὶ πιθανὸς καὶ δεινὸς περὶ

τὴν εὐρεσίαν καὶ ἐν τοῖς ἀπόροις πιθανός. Ἡ εἰς εὐρεσίαν τεκμηρίων ὁμῶς ἐπιτηδεύσεις κινδυνεύει νὰ εἶναι φορτικὴ, διότι αἱ πολλαὶ πιθανότητες, αἵτινες δὲν ἀντισταθμίζουσιν τὸ εὐχέλαιον ἀμέτρου ἀποδείξεως, ἢ ἀτέχνου πίστεως καθίστανται ὑποποτοὶ καὶ φορτικαί. Ἀλλ' ὁ Ἀντιφών ἐγνώριζε τὸ ὀρθὸν μέτρον, τοῦ εὐπρεποῦς μάλιστα στοχαζόμενος.

Ὁ Ἀνδοκίδης ὀλίγον διέπρεψεν, οὔτε ἐπέφερεν ἀγαπυξίν τινα ἀξιοσημείωτον, ὅπως ὁ Λυσίας, περὶ οὗ ὁ λόγος ἐν Φαίδρῳ. Ἀλλ' ὁ Λυσίας ἔχει δύο ἐποχὰς ἀκριβῶς διαστελλομένας· κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἀκολουθεῖ τὰ ἔχνη τῶν πρὸ αὐτοῦ, διδάσκων τοὺς αὐτοὺς κανόνας ὡς σοφιστῆς (Δημοσθ. κατὰ Νερίαν 1351), κατὰ δὲ τὴν δευτέραν παρίσταται ὡς ῥήτωρ, ἢ πρακτικὸς λογογράφος προπαρασκευάζων τὴν τελειότητα τῆς τέχνης, ἣτις ἐμελλε νὰ γίνῃ παρὰ διηγεῖσιν καλλωνῆς δι' ὅλους τοὺς χρόνους, ὅπως τὰ ἔργα τοῦ Φαιδίου, τοῦ Ἰατίνου, τοῦ Καλλικράτους καὶ τοῦ Μνησικλέους. (Περὶ τῶν δύο τούτων ἐποχῶν ὅρα Μύλλερρον, ἱστορ. τῆς φιλ. κερ. 35.)

Ὁ Λυσίας ἐγεννήθη μὲν ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' ἐκ Συρακουσίου πατρὸς, τοῦ Κεράλου, μετοικηστῆρος αὐτοῦ κατὰ προτροπὴν τοῦ Περικλέους (Λυσ. κατὰ Ἐμπεδοκλ. Β'). Ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἡ ἅλλη Ἑλλάς ἐστελλον ἀποικίαν εἰς Θουρίους (Ὀλυμπ. 84. I π. γ. 414), ἀπεπλευσε καὶ αὐτός, πεντεκαιδεκαετῆς τότε, μετὰ δύο ἀδελφῶν, ἐξ ὧν εἰς ὁ Πολέμαρχος, διὰ νὰ κοινωνήσῃ αὐτῆς. Μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ συμφορὰν τῶν Ἀθηναίων ὡς ἀπαικίζων ἐφυγε πάλιν ἐπανερχόμενος εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήτεώς του, (Ὀλυμπ. 92. 2 π. γ. 412) ἐνθα ἐζῆσεν ὡς ἰσοτελής (Διον. βίος Λυσίου). Ὁρμηθεὶς ἐν Σικελίᾳ ἐκ τῶν μαθημάτων τοῦ Τιτίου καὶ Νικίου τινος ἐπαγγέλλετο ἐν Ἀθήναις τὸν διδάσκαλον τῆς ῥητορικῆς (Πλούτ. βίος Λυσίου) ἤτοι τὸν σοφιστὴν, μεγιστοῦ οἱ τριάκοντα τὸν καταδίδωξαν διὰ νὰ τὸν ἀρπίσουν τὰ πλούτη του, καὶ αὐτὸς μὲν διεσώθη εἰς Μίγαρα, ὁ δὲ ἀδελφός του Πολέμαρχος ἐπέε τὸ κώτειον. Ἐπανελθὼν μετὰ τοῦ Θρασυβούλου καὶ συντελέσας εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατικῆς διὰ τῆς παρουσίας ὅσων διέσωσιν (Φώτ. 261), ἐπνευσ ἐκδικήσιν κατὰ τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ὀπαδῶν των. Ἐκ τούτων τῶν τριάκοντα ὁ φονεὺς τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἐρατοσθένης ἐδίδεν εὐθύναις πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς ἀμνηστίας. Τοῦτο ἐξήγειρε τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Λυσίου, ὅστις οὐδέποτε ἄλλοτε πράξας ἢ ἰδίᾳ ἢ ἀλλότριά πράγματα ἐνώπιον τοῦ δήμου (κατὰ Ἐρατοσθ. Ζ'), τότε πρῶτον παρέστη ἐκθέτων τὰς ἀνοσιότητας τοῦ Ἐρατοσθέους πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὰς πρὸς τὴν ἐκείνου οἰκογένειαν ἀπαθροωπίας του μετὰ γνησίου παθους, ὅποιον ἐμπνέει ἡ δύναμις τοῦ αἰσθήματος. Εἰς τοιαύτας στιγμὰς οἱ μετ' ἀκριβοῦς μελετηθέντες κανόνες δὲν ἐξουσιάζουσιν πλέον, ἀλλ' ὑποχωροῦν εἰς τὴν συγκίνησιν τῆς ψυχῆς. Ἐκτοτε ὁ Λυσίας ἐγνώρισε τὴν ἀληθῆ δύναμιν καὶ τὸν ἀληθῆ χαρακτήρα τῆς ῥητορικῆς. Ἀποδιοπομπαύμενος τὸν φορτικὸν καὶ περιττὸν κόσμον, ἐστράφη πρὸς τὸ ἀρετὴ καὶ φυσικόν, ἐννοῶν ὅτι οὐδὲν εἶναι τόσον κα-

ταπειντικὸν ὅσον ἡ ἀλήθεια, καὶ αὐτῆς τὴν γνησίαν ἔκφρασιν πρέπει νὰ μιμηθῇ ὁ ῥήτωρ, ὁμιλῶν μᾶλλον διὰ τῆς σαφοῦς καὶ ἀνεπιτηδεύτου παραστάσεως τῶν πραγμάτων παρὰ διὰ τοῦ ἤχου τῶν λέξεων, ὅθεν ὁ χαρακτήρ του ὠνομάσθη ἰσχυρὸς καὶ ἀρετῆς. Μολον- ὅτι ὅλοι οἱ σωζόμενοι λόγοι τοῦ Λυσίου εἶναι μεταγενέστεροι τῆς κατὰ τοῦ Ἐρατοσθέους κατηγορίας, οὔτε μᾶς σώζεται μελέτη τις προγενεστέρα, ὥστε ἐκ τῆς συγκρίσεως νὰ ἐνισχύσωμεν τὴν πεποίθησίν μας, ὅτι ὁ Λυσίας προῆλθε εἰς τὸ βῆμα εὖρα τὴν ἀληθῆ χαρακτήρα καὶ ἔκτοτε μετελλάξε τὴν τέχνην, μᾶς πείθουν ὁμῶς αἱ ἐξῆς περιστάσεις περὶ τούτου. Πρῶτον ὁ περὶ Λυσίου θαυμασμός τῶν ἀρχαίων δὲν συμβιβάζεται μὲ τὰ ἐν Φαίδρῳ τοῦ Πλάτωνος, ὡς θέλομεν ἰδεῖν, ἐν δὲ δεχθῶμεν ὅτι ὁ Λυσίας ἐν τῇ πρώτῃ του περιόδῳ ἐξηκολούθησε τὰ ἔχνη τῶν πρὸ αὐτοῦ σοφιστῶν. Τοῦτο τὸ τεκμήριον συνάδει μὲ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ὁ Φαίδρος εἶναι ἐκ τῶν πρώτων διαλόγων τοῦ Πλάτωνος, διότι ἡ κατὰ τοῦ Ἐρατοσθέους κατηγορία ἀπηγγέλλη κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς 94 Ὀλυμπ. (Π. Χ. 403), δηλ. ὀλίγον χρόνον μὲν πρὸ τοῦ Φαιδρου, ἀλλὰ πρὶν ἀποκτήσῃ τὴν μεγάλην ὑπόληψιν ὁ Λυσίας ὡς λογογράφος, τοῦ ὁποίου οἱ ἀρχαῖοι μνημονεύουν 495 λόγους, ἐξ ὧν 250 γνησίους, (εἰς ἡμᾶς ἔφθασαν 25). Δεύτερον τεκμήριον ἔχομεν ὅτι καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς δικαίως θαυματούμενους λόγους του ὑπάρχουν ἐτι ἔχνη τῆς πάλαι μεθόδου, διότι δυσκόλως ἐξαλείφει τις ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα διὰ πολλοῦ χρόνου ἐλάτρουεν ὡς προτερήματα. Οὕτω ἔχομεν ἐν αὐτῇ τῇ κατὰ τοῦ Ἐρατοσθέους κατηγορίᾳ ψευδεῖς ἀντιθέσεις ὡς τὴν ἐξῆς (ιδ'). εἰ δὲ μὲν τοῦ ὁματέρου πλῆθους ἀδελφῶς ἡγῶνται τοὺς τριάκοντα σώσειν, διὰ δὲ Ἐρατοσθέην καὶ τοὺς συνάρχοντας αὐτοῦ δεινὸν ἦν καὶ τῶν τεθνεώτων ἐπ' ἐκφορὰν ἐλθεῖν. Ἀλλ' ὁ ἐπιτάφιος τοῖς Κορινθίων βοηθοῖς, ὡς λόγος ἐπιδεικτικὸς καὶ πανηγυρικὸς εἶναι κατὰ τὸν φορτικὸν τρόπον γεγραμμένος, πλήρης ἐπιτηδεύσεων καὶ σχημάτων λέξεως, ὡς τῆς πικρηχέσεως μνήμην παρὰ τῆς φήμης λαβῶν (β') ἢ τῆς ψευδοῦς ἀντιθέσεως, τῶν μὲν σωμάτων ἀφειδήσαντες, ὑπὲρ δὲ τῆς ἀρετῆς οὐ φιλοφρονήσαντες (ζ') καὶ ἄλλων τοιούτων. (Καὶ ὁ Διονύσιος δὲν ἐπαινεῖ τοὺς πανηγυρικοὺς λόγους του. Βίος Λυσίου).

Ἡ ὕλη αὐτῇ τοῦ λόγου δὲν δεικνύει ἐπιτηδεῖαν ἐκλογὴν. Κατὰ χρονολογικὴν σειράν ἀπομνημονεύονται αἱ μεγάλαι πράξεις τῶν Ἀθηναίων μυθικαὶ καὶ ἱστορικαί, μετὰ πλείστου ἐπαίνου ἐπ' ἀνδρείᾳ μὲν ὁ κατὰ τῶν Ἀμαζόνων πόλεμος, ἐπ' εὐσεβείᾳ δὲ ἡ κατὰ τῶν Καδμείων ἐκστρατεία καὶ ἐπὶ φιλοξενίᾳ ἡ ἐνοπλος ὑπεράσπισις τῶν Περικλέους παίδων· ἐπονται τὰ Μηδικὰ, τὰ δὲ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μόλις μνημονεύονται, ἀλλὰ δὲν παραλείπονται οἱ ξένοι οἱ βοηθήσαντες κατὰ τῶν τριάκοντα, ἐν οἷς καὶ ὁ ῥήτωρ. Περὶ δὲ τῆς προκειμένης πράξεως οὐδεμίαν ὑπάρχει διήγησιν, ἀλλ' ἀπλῶς μνησθεὶς ἐπαίνου καὶ οἰκτιρμοῦ, δι' ὧν ἀποπερατοῦται ὁ λόγος, ἐπιστεφανούσης τῆς ἀντιθέσεως, ὅτι οἱ διὰ τὴν φύσιν θνητοὶ ἐγένοντο ἀθάνατοι διὰ τὴν ἀρετὴν.

Τοιαῦτα δεσμὰ μετὰ βίας διέφρηξεν ὁ Λυσίας πρὶν ἀναπτύξῃ τὰ πριτερηματά του, παρὶ ὧν θέλομεν ἀκολουθήσει τὴν κρίσιν τοῦ Ἀλικαρνασσεύς, εἶναι δὲ τὰ ἐξῆς. Πρὸ πάντων οἱ λόγοι του εἶναι ἄριστος κανὼν τῆς Ἀττικῆς γλώσσης τῆς κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐπιχωριαζούσης. Ἡ λέξις του εἶναι λελυμένη ἐκ μέτρου καὶ ἀπλῆ, ὡς οἱ ἰδιῶται διαλέγονται, ἀλλὰ κυριολεκτική. Ἡ σαφήνειά του δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὰ ὀνόματα, διότι δὲν εἶναι ἀήθη, ἀλλ' εἰς τὰ πράγματα, διότι διὰ βραχέων ἐκφέρει τὰ νοήματα ἔχων τὴν δύναμιν νὰ θέτῃ ὑπὸ τὰς αἰσθήσεις τὰ λεγόμενα καὶ νὰ διηγητῇ φυσικῶς. Μιμούμενος τὸν ἀπλοῦν λόγον τοῦ ἰδιώτου καὶ τὸν φυσικὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐκφέρει τοὺς στοχασμούς του, προσήρμοξε τοὺς λόγους εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ προσώπου, ὑπὲρ οὗ τοὺς ἔγραψεν, αὕτη δὲ ἡ τέχνη ὠνομάσθη ἡθεποιία.

Ἀλλ' ἡ λελυμένη φράσις του καὶ αἱ μικροὶ περίοδοί του, ὅταν ἡ ἀνάγκη τὸ ἐκάλει, ἐσωματοποιοῦντο εἰς τὴν οὐσιγέφυον τὰ νοήματα καὶ στρογγύλως ἐκφέρουσιν λέξιν. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις ὁ Ἀλικαρνασσεύς θαυμάζει τὸν Λυσίαν διὰ τὴν ἀρμονίαν καὶ χάριν τῶν λόγων, τὴν ὁποίαν καὶ ὁ ἰδιώτης καὶ ὁ τεχνίτης αἰσθάνονται, δυσκόλως δὲ δύναται τις νὰ δηλώσῃ. Αὐτὸ τὸ ἐπαφρόδιτον τοῦ λόγου μεταχειρίζετο ὁ Ἀλικαρνασσεύς ὡς κριτήριον τῆς γνησιότητος καὶ ὅσάκις ἐδίςταζεν, εἰς ταύτην τὴν ἀρετὴν κατέφυγεν ὡς ἐπὶ ψήφων ἐσχάτην. Τὰ μόνα τῶν ὁποίων στερεῖται ὁ Λυσιακὸς λόγος, εἶναι τὸ ὑψηλόν, τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ κατὰ πληκτικόν. Εἰς ταῦτα προσθέτομεν καὶ τὴν κρίσιν τοῦ Κικιλίου, ὅτι καὶ τοι ἐπιτήδειος εἰς εὐρεσιν καὶ ἐκλογὴν ἐπιχειρημάτων, δὲν ἦτον ὅμως ἱκανὸς εἰς τὴν νὰ οἰκονομήσῃ τὰ εὐρεθέντα (Φώτ. 261). Πραγματικῶς εἰς τοὺς λόγους τοῦ Λυσίου λείπει κοινὴ ἰδέα συνδέουσα ὅλα τὰ μέρη καὶ προβαίνουσα πάντοτε δι' αὐτῶν πρὸς κατακυρίευσιν τοῦ ἀκροατοῦ. Πολλάκις ὁ σύνδεσμος εἶναι ὅλως ἐξωτερικὸς καὶ ἡ μετάδοσις ἀπλῆ μὲν, ἀλλ' οὐχὶ διὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν, ἢ εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἐσωτερικὴ σχέσις των νὰ καταδεικνύεται διὰ προπαρσκευαστικῆς σκέψεως, ἢ κατὰ τοὺς ἀρχαίους διὰ προκατασκευῆς καὶ ἐφόδου. Καὶ αὐτὸς ὁ λίαν ζηλωτὴς τοῦ Λυσίου Ἀλικαρνασσεύς ὁμολογεῖ, ὁμιλῶν περὶ Ἰσαίου, ὅτι οὗτος δεινότερός ἐστιν οἰκονομήσαι Λυσίου καὶ ὅλους τοὺς λόγους καὶ τὰ μέρη αὐτῶν.

Τοιαύτην ἔχοντες κατὰ νοῦν εἰκόνα τῆς τότε ῥητορικῆς τέχνης καὶ ἰδίως τοῦ Λυσίου, ἵσως ἐννοήσωμεν σαφέστερον τὸν Πλάτωνος Φαῖδρον, ἐν ὀλίγοις δὲ ἀνακεφαλαιοῦντες λέγομεν, ὅτι ἡ τέχνη ἀρξαμένη ἐκ τῆς Σικελίας ἀπέδλεψεν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν ἢ εἰς τεχνάσματα περὶ τὴν λέξιν, καὶ συνεπαρθεῖσα διὰ τοῦ Γοργίου ἐπρόνοιε ὅτι ἀπάσας τὰς δυνάμεις συλλαβοῦσα ὑφ' αὐτῇ ἔχει, καὶ ὅτι ἠδύνατο νὰ παραστήσῃ ὅ,τι θέλει. Ἐν Ἀθήναις ὅμως συνησθάνθη τὸ φορτικὸν τοῦ περιττοῦ κόσμου τῆς διὰ τοῦ Ἀντιφώντος, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τοῦ Λυσίου ἐτράπη πρὸς τὸ φυσικὸν καὶ πρὸς μίμησιν τοῦ ἀληθοῦς. Ὁ Λυσίας βραδέως ἀνέπτυξε τὰς ἀληθεῖς ἀρχάς, ἀλλ' ἐπὶ τέ-

λους τὰς ἐφήρμοσεν, εἰς τρόπον ὥστε οἱ λόγοι του ἐν παντὶ καιρῷ εἶναι ἄξιοι θαυμασμοῦ.

ὑπὸ ταιαύτας ἐντυπώσεις προβαίνοντες εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ Φαῖδρου, θέλομεν σπουδάζει νὰ συνάψωμεν ὅλους τοὺς στοχασμούς του, διότι τότε μόνον δυνάμεθα νὰ ἐφτυχάσωμεν, ὅταν οὐδὲν μέρος μένει ἀνεξήγητον.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἐπόμενον Φυλλάδιον.)

ΟΙ ΠΑΡΘΕΝΩΝ.

—ο—

Μόνος ἀνέστη ὁ Περικλῆς τὴν ἀπότομον τῆς Ἀκροπόλεως ἀνοδὸν, καὶ ἐκάθησεν ἐφ' ἐνὸς λίθου τοῦ ἀρχαίου ἐκατομπεδίου. Ὑπὸ τοὺς πόδας του ἐξετείνετο τὸ εὐρὺ πεδῖον, κομῶν τῇ ἐλαίᾳ τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ἡ πόλις ἐφ' ἧς ἐλαμπε νεαρά ἡ δόξα τοῦ μαρτυρίου ἀνδραγαθήματος, καὶ ἀπωτέρω ἡ θάλασσα, ἀντηχοῦσα ἐτι τοὺς παιάνας τῆς Σαλαμῖνος, καὶ ἀπειρος ὡς τινῶν ἀκορέστων καρδιῶν ἡ φιλοδοξία, καὶ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του ὁ οὐρανός, στιλπνός ὡς ὁ σάπφειρος, καὶ αἶθριος ὡς ὁ ὀφθαλμὸς μειδιώσης νεανίδος. Αἱ μεγάλαι σκηναὶ τῆς φύσεως κατὰγωνίζονται τὰς ψυχάς, καὶ μάλιστα τὰς μεγάλας· καὶ ἡ τοῦ Περικλέους ἐνέδωκεν εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῆς μεγαλοπρεπείας ἥτις πανταχόθεν τὸν περιστρίβει, καὶ ἐδουλόγησε εἰς ὄνειροπολήσεως ἑκστασιν. Εἶδε τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Θემιστοκλέους τὰς σκιὰς σοβαρῶς προσομιλοῦσας αὐτόν, καὶ διὰ τοῦ δακτύλου δεικνύσας αὐτῷ τὸν ἥλιον εἰς τὸ κατακόρυφον σημεῖον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἠτένισε τὸν ἥλιον ἀσκαρδαμυκτὶ, καὶ ἡ καρδίᾳ του ἐπλήσθη ὑπερηφάνου φιλοδοξίας. Ὡς τὸν ἥλιον λάμποντα ὑπὲρ τοὺς ἀστέρας, νὰ ὑψώσῃ τὴν πόλιν του ὑπεράνω τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, τὴν ἀφρὺν τῆς Σπάρτης καταβαλὼν, καὶ ὡς ὁ ἀστὴρ τῆς ἡμέρας, μὴ γνωρίζων ἐράμιλλον, νὰ κάμψῃ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τὰς Ἀθήνας, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ὑπὸ τὴν Ἑλλάδα, τοιαῦτα ἐσχεδιάζεν ὁ μεγαλεπήβολος νοῦς του, ἐν ᾧ εἰς τὸν βαθὺν ὀρίζοντα διέκρινε προσπλεύσας τῶν νησιωτῶν τὰς τριήρεις, καὶ τῆς ὑποταγῆς των φερούσας τὸν φόρον εἰς τοὺς πόδας τῆς ἐνδόξου ἡγεμονίδος των· καὶ ἡ δραστήριός του διάνοια, τὸ μεγαλουργὸν αὐτοῦ σχέδιον διὰ μιᾶς συλλαβοῦσα, ἐκήρυττεν ἤδη τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Πελοποννήσου, προσήρτα τὴν Σικελίαν εἰς τὴν πύραν τῶν Ἀθηνῶν, ἀπ' αὐτῆς ὁρμώμενος καθυπέταττε πᾶσαν τὴν Ἰταλίαν, καὶ μετὰ ταῦτα περιέρρεε τὴν δόξαν καὶ τὰ ἀνίκητα ὄπλα τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Κυρηναϊκὴν, εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰς τὴν Φοινίκην, τὴν ἐκτὸς καὶ τὴν ἐντὸς Ἀσίαν, καὶ ἐνεποίει τρόμον εἰς τὸν μέγαν βασιλέα ἐπὶ τοῦ θρόνου του. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου ἦσαν ἐ-